Com sona Catalunya?

Toponímia i paisatge

Làmines d'Informació Territorial de Catalunya
9
Octubre 2020

Joan López Redondo

Si recorrem un territori i ens fixem en els noms dels llocs per on passem, al final del nostre viatge haurem recollit un bon grapat de paraules que, d'una manera molt més profunda del que ens imaginem, hauran contribuït a formar-nos la imatge de cada indret i del país en general. Els topònims no únicament permeten identificar els llocs i els elements més destacats d'un territori; reflecteixen també les diverses etapes de la seva història, els hàbits i les característiques de la seva població, la seva cultura, les seves tradicions i, per descomptat, la seva llengua. El *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* recull aquest paisatge sonor.

Segons el *Nomenclàtor*, els noms dels llocs ens parlen d'elements naturals que estructuren el relleu i donen forma al paisatge. Ens parlen de *barrancs* (2.028 vegades), *serres* (1.257) i *serrats* (813), que alternen amb *colls* (1.470), *collets* (296) *collades* (265), *comes* (373) i *clots* (375). Ens parlen de *puigs* (1.012), *turons* (558), *tossals* (555), *pics* (174), *tucs* (128) i *muntanyes* (120) on neixen i transcorren *torrents* (1.486), *rieres* (673) i *rius* (362) que, abans de travessar *plans* (1.099), *planes* (360) i *valls* (550), alimentaran *fonts* (1.882) i *molins* (450).

Però també ens parlen de la influència humana. I hi trobem *castells* (510), *masies* (431), *cases* (320), *casetes* (217) i *bordes* (317), que la majoria de vegades es presenten amb un *can* (3.196), un *cal* (1.816), un *ca l'* o un *ca la* (463), però sobretot amb un *mas* (4.184). I, pertot, la presència de *sants* (2.272) i *santes* (662), ja sigui per donar nom a construccions específiques o fins i tot a nuclis i municipis sencers, o per acompanyar les *Mares* (258), els *Deus* (263) i les *creus* (313).

Identificar aquesta riquesa de noms, explicar-ne les diversitats, descobrir o, simplement, imaginar els orígens de cada nom permet conèixer i entendre millor no només els indrets que visitem sinó també el lloc on vivim*.

Topònims recollits al *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* 2020

Font de les dades:

INSTITUT CARTOGRÀFIC I GEOLOGIC DECATALUNYA: *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya* 2020
https://www.icgc.cat/Ciutada/Informa-t/Llibres-i-fons-documentals/Llibres-en-PDF/Toponimia/Nomenclator-oficial-de-toponimia-major-de-Catalunya

*: Una primera versió d'aquest text va ser publicada al setmanari *50 x 7* el gener de 2013.

La base de dades del Nomenclàtor ha estat tractada amb el programari de WORDART, wordart.com